

Capitulum in libro Judith. qd libeatōes pōli ipō mediātibz mulieribz qd fugerūt tpe quibnahōis p pōnfires tū pōit. 1. d. 1. casū sū libea. sūv mēte
mediāte pudicā qd e m sūstak eē. nē lib quidit. 2. libea. sūv p hōst. qd e cōstāne ex. 2. e hōst.

Prologus

Incipit prologus in librū Judith.

apocrypha. Regre i lyra. i plogo. expoem

Hud hebreos liber Ju
dith inter agiographa le
gitur: cuius auctoritas ad
roboranda illa q̄ in cōren
tionē veniūt. minus ido
nea iudicat. Chaldeo tñ sermone con
scriptus: inter historias cōputat. Sed
q̄ hunc librū synodus nicena in nume
ro sanctarū scripturarū legē cōputasse.
acquieui postulationi v̄re. imo exactōni
et lepositis occupatōibz q̄bus v̄xemē
ter artabar. huic v̄nā lucubratiunculā
dedi: magis sensum e sensu q̄ ex verbo
verbū trāfferēs. Multoz codicū varie
tate viciōssimā amputavi: sola ea que
intelligētia integra in v̄bis chaldeis in
uenire potui. latinis exp̄ssi. Accipite iu
dith viduā. castitatē exemplū. 7 trium
phali laude p̄peruis eā p̄conijs declara
te. Hāc enī nō solū femineis: sed et vi
ris imitabilē dedit q̄ castitatē ei remūe
rator. virtutē ei talē tribuit. vt inuictū
oibz hōibz vinceret. insupabile suparet.

ExPLICIT prologus. Incipit
liber Judith. Capitulū. I.

Arphaxat ita

q̄ rex medoz subiugauit
rat multas gētes impio
suo 7 ipse edificauit ciuita
tē potētissimā quā appellauit egbatha
nis. Et lapidibz q̄drat 7 sectis fecit mu
ros ei: in altitudine cubitoz septuagi
ta. et in latitudine cubitoz triginta.
turres vero ei? posuit i altitudie cubito
rū centū. Per q̄drū vero eaz. lat? v̄trū
q̄vicenoz pedū spacio tēdebat: posuitq̄
portas ei? in altitudie turriū. Et gloria
bat q̄si potēs in potentia exercit? sui. et
in gloria q̄drigaz suarū. Anno igi? duo
decimo regni sui nabuchodonosor rex
assyriozq̄ regnabat in ninie ciuitate
magna. pugnavit q̄ arphaxat. 7 obtinu

it eū in cāpo magno qui appellat ragan
circa eufraten et tigrin 7 iadafon in cā
po erioch regis elicoz. Tūc exaltatū est
regnū nabuchodonosor et cor eius ele
uatū est. Et misit ad oēs q̄ habitabāt i
cilitia et damasco 7 libano. et ad gētes
q̄ sunt in carmelio 7 cedar. et inhabitā
tes galileā. et in cāpo magno esdrelon.
et ad oēs qui erāt in samaria 7 trās flu
mē iordanē vsq̄ hierusalē. et oēs terrā
esse. quousq̄ veniat ad mōtes ethio
pie. Ad hos oēs misit nūcios nabucho
donosor rex assyrioz: q̄ oēs vno aīo cō
tradixerūt. et remiserūt eos vacuos. ac
sine honore abiecerūt. Tūc indignatus
nabuchodonosor rex ad oēm terrā illaz:
iuravit p̄ thronū 7 regnū suū q̄ defēde
ret se de oibz regionibz his. **Ca. II.**

Anno terdecimo nabuchodo
nosor regis. vicesima et secun
da die mēsis primi: factū ē ver
bū in domo nabuchodonosor regis assy
rioz vt defenderet se. Vocauitq̄ oēs
maiores natu. oēsq̄ duces bellatores
suos. 7 habuit cū eis mysteriū p̄silij sui
Dixitq̄ cogitationē suam in eo esse. vt
oēm terrā suo subiugaret imperio. Qd
dictū cū placuisset oibz: vocauit nabu
chodonosor rex holofernē principē mili
tie sue. 7 dixit ei. Egredere aduersus oē
regnū occidētis. et p̄tra eos p̄cipue qui
cōtempserūt imperiū meū. Nō parcer
ocul? tuus vlli regno oēmz vrbē mu
nitā subiugabis mihi. Tūc holofernes
vocauit duces 7 magistratus virtutis
assyrioz. et dinumerauit viros in expe
ditōne sicut p̄cepit ei rex centūviginti
milia peditū pugnatoz. et eq̄tes sagit
tarios duodecim milia. Omnēq̄ expe
ditōz suā fecit p̄ire in multitudie innu
merabiliū cameloz. cū his q̄ exercitibz
sufficerent copiose: hōū q̄ armēta. gre
gesq̄ ouīū. quoz nō est numerus. Fru
mētū ex oī syria in trā situ suo parari cō
stituit. Aurū vero 7 argētū de domo re
gis assumpsit multū nimis. Et p̄fect?
est ipse et oīs exercitus cū quadrigis et
equitibz et sagittarijs. qui cooperuerūt
ee

faciē terre sicut locuste. **T**ūc p̄transi-
set fines assyrioz: venit ad magnos mō-
tes ange qui sunt a sinistro cilicie ascen-
ditq; oīa stella eoz et obtinuit omnem
munitionē. **E**ffregit autē ciuitatē opi-
natissimā melothi: p̄dauitq; oēs filios
tharsis et filios hismael qui erāt p̄tra fa-
ciē deserti et ad austrū terre celeon. **E**t
trāsiuit eufraten et venit in mesopota-
miā et fregit oēs ciuitates excelsas que
erāt ibi a torrēte mābre vsq; quo pueni-
atur ad mare. et occupauit terminos ei⁹
a cilicia usq; ad fines iaphet qui sunt ad
austrū. **A**dduxitq; oēs filios madian. et
predauit omnē locupletatiouē eoz oēs
q; resistētes sibi occidit in ore gladij. et
post hoc descendit ī cāpos damasci in die-
bus messis et succēdit oīa sata oēsq; ar-
bores et vineas fecit incidi. et cecidit ti-
mor illius sup oēs inhabitantes terrā.

Tūc miserūt legatos **III**
suos vniuersarū vrbiū ac p̄uin-
ciarū reges ac p̄ncipes syrie. s.
et mesopotamie. et syrie sobal et lybie at-
q; cilicie: q̄ veniētes ad holofernē dixerūt
Definat indignatio tua circa nos. **V**e-
lius est enī vt viuētes seruiamus na-
buchodonosor regi magno et subditi si-
mus tibi q̄ morientes cū interitu nō
ip̄i seruitutis nostre damna patiamur.
Omnis ciuitas nostra omnisq; posses-
sio oēs mōtes et colles et cāpi et armen-
ta boū: gregesq; ouīū et caprarū equozū
q; et cameloz et vniuersę facultates no-
stre atq; familie in conspectu tuo sunt:
Sint oīa sub lege tua. **N**os etiā et filij
nostri serui tui sumus. **V**eni nobis pa-
cificus dñs et vtere seruitio nostro si-
cut placuerit tibi. **T**ūc descendit de mō-
tibus cū equitib; in virtute magna et
obtinuit omnē ciuitatē et omnē inha-
bitantē terrā. **D**e vniuersis autē vrbi-
bus assumpsit sibi auxilios viros fortes
electos ad bellū. **T**antusq; metus pro-
uincijs illis incubuit vt vniuersarū vr-
biū habitatores p̄ncipes et honorati si-
mul cū pplis exiret in obuiā veniēti ex-

bus: ducentes choros in tympanis et
tybijs. **N**ec ista tñ faciētes ferocitatem
eius pectoris mitigare potuerūt. **N**am
et ciuitates eoz destrunt et lucos eozū
excidit. **P**recepit enī illi nabuchodonosor
rex vt oēs deos terre exterminaret:
vix vt ip̄e solus diceretur deus ab his
nationib; q̄ potuissent holofernīs potē-
tia subiugari. **P**ertransiēs autē syriam
sobal et omnē appamiā omnēq; meso-
potamiā venit ad idumeos in terra ga-
baa: accepitq; ciuitates eoz et sedit ibi p̄
triginta dies in quib; dieb; adunari p̄-
cepit vniuersum exercitū virtutis sue.

Tūc audiētes hec **IIII**
filij israel q̄ habitabāt terrā iuda
timuerūt valde a facie ei⁹. **T**re-
mor etiā et horror inuasit sensus eozū:
ne hoc faceret hierusalē et tēplo dñi: qđ
fecerat ceteris ciuitatib; et templis eaz.
Et miserunt in omnē samariā per cir-
cumitū vsq; hiericho. et p̄occupauerūt
omnes vertices montiū. **E**t muris cir-
cundederūt vicos suos et p̄gregauerūt
frumenta in preparationē pugne. **S**a-
cerdos etiā eliachim scripsit ad vniuer-
sos q̄ erāt p̄tra esdrelon q̄ est p̄tra faciē
cāpi magni iuxta dotaim et vniuersis p̄-
quos vie transitus esse poterat: vt obti-
nerēt ascensus montiū p̄ q̄s via esse po-
terat ad hierusalē. et illic custodirēt vbi
angustū iter esse poterat inter montes.
Et fecerūt filij israel s̄m qđ cōstituerat
ei sacerdos domini eliachim. **E**t clama-
uit omnis populus ad dominū instan-
tia magna et humiliauerunt aīas suas
in ieiunijs et orationibus ip̄i et mulie-
res eozū. **E**t induerunt se sacerdotes
cilitijs. infantes p̄strauerunt contra fa-
ciem templi domini et altare dñi ope-
ruerūt cilicio. **E**t clamauerūt ad domi-
num deū israel vniuersim: ne darent
in predā infantes eozum. et viros eo-
rum in diuisionē et ciuitates eozum in
exterminium. et sancta eozum in pollu-
tionem et fierent in opprobriū genti-
bus. **T**ūc eliachim sacerdos dñi ma-
gnus circūiuit oēm israel: allocutusq;

Judith

est eos dicens. **S**citote quoniam exau-
diat dominus preces vestras si manentes per-
manseritis in ieiunijs et orationibus in
spectu domini. **N**emores estote moy-
si serui domini qui amalech confidente
in virtute sua et in potentia sua et in ex-
ercitu suo et in clypeis suis et in curribus
suis et in equitibus suis non ferro pu-
gnando: sed precibus sanctis orando de-
iecit. **S**ic erant vniuersi hostes israel: si
perseueraueritis in hoc opere quod cepistis.
Ad hanc igitur exhortationem eius depre-
cantes dominum permanebant in con-
spectu domini: ita ut etiam hi qui offe-
rebant domino holocausta precincti ci-
litibus offerrent sacrificia domino et erat
cibus super capita eorum. **E**t ex toto corde
suo omnes orabant deum: ut visitaret
populum suum israel.

V

Manciatum est holoserui princi-
pi militie assyriorum quod filij israel
prepararent se ad resistendum
ac montium itinera conluisissent. et fu-
rore nimio exarsit in iracundia magna
Vocauitque omnes principes moab et
duces ammon: et dixit eis. **D**icite mihi
quis sit populus iste qui montana obfi-
det: aut que et quales et quante sint ci-
uitates eorum. que etiam sit virtus eorum
aut que sit multitudo eorum vel quis
rex militie illorum et quare per omnibus
qui habitant in oriente isti contempe-
runt nos et non exierunt in obuiam no-
bis: ut susciperent nos cum pace? **T**unc
achior dux omnium filiorum ammon
respondens ait. **S**i digneris audire do-
mine dicam veritatem in conspectu tuo
de populo isto qui in montanis habitat
et non egredietur verbum falsum ex ore
meo. **P**opulus iste ex progenie chaldeo-
rum est. **H**ic primum in mesopotamia
habitaui quoniam noluerunt sequi de-
os patrum suorum qui erant in terra
chaldeorum. **D**eserentes itaque cerimo-
nias patrum suorum que in multitudine
eorum erant unum deum celi colue-
runt: qui et precepit eis ut exirent inde
et habitaret in charran. **C**umq; opernisset

omnem terram fames. descenderunt in
egyptum: illicque per quadringentos an-
nos sic multiplicati sunt ut dinumera-
ri eorum non posset exercitus. **C**umq;
grauasset eos rex egypti atque in edifica-
tionibus vrbium lvarum in luto et la-
tere subiugasset eos clamauerunt ad do-
minum suum et percussit totam terram
egypti plagis varijs. **C**umq; eiecissent
eos egypti a se et cessasset plaga ab eis
et iterum eos vellent cape et ad suum ser-
uitium reuocare. fugientibus his deus
celi mare aperuit: ita ut hinc inde aque
quasi murus solidarentur et isti pede sicco
fundum maris pambulando transiret.
In quo loco dum innumerabilis exer-
citus egyptiorum eos persequeret ita
aquis coopertus est: ut non remaneret
vel vnus qui factum posteris nuncia-
ret. **E**gressus etiam mare rubrum de-
serta fina montis occurreret in quibus
nunc homo habitare potuit vel filius
hominis requieuit. **I**llic fontes amari
obdulcati sunt eis ad bibendum et per
annos quadraginta annonam de celo
consecuti sunt. **U**bi cumq; ingressi sunt
sine arcu et sagitta et absque scuto et gla-
dio: deus eorum pugnavit pro eis et vi-
cit. **E**t non fuit qui insultaret populo
isti: nisi quando recessit a cultu domini dei
sui. **Q**uotienscumq; autem preter ipsum deum
suum alterum coluerunt dati sunt in
predam et gladium et in opprobrium.
Quotienscumq; autem penituerunt se
recessisse a cultura dei sui: dedit eis deus
celi virtutem resistendi. **D**enique chana-
neum regem et iebuseum et phereces
um et ethiun et eueum et ammoreum
et omnes potentes in eselon prostraverunt.
et terras eorum et ciuitates eorum ipsi
possiderunt et usque dum non peccarent in
conspectu dei sui. erant cum illis bona.
Deus enim illorum odit iniquitatem.
Nam et ante hos annos cum recessissent
a via quam dederat illis deus ut ambu-
larent in eo exterminati sunt preterea
multis nationibus et plurimi eorum ca-
ptivi abducti sunt in terram non suam

Nup aut reuersi ad dominum deū suū
ex dispersione qua dispersi fuerant ad
unati sunt et ascenderunt mōtana hęc
omnia et iterum possident hierusalem
ubi sunt sancta sanctorum. Nunc ergo
mi domine perquire si est aliqua iniqui
tas eorum in cōspectu dei eorū ascen
damus ad illos quoniam tradens tra
det illos deus eorum tibi et subiugati
erunt sub iugo potentie tue. Si vero
non est offenti populi huius coram deo
suo non poterimus resistere illis: quo
niam deus eorum defendet illos. et eri
mus in obprobriū vniuerse terre. Et
factū est cū cessasset loqui achioz verba
hęc: irati sunt omīs magnates holofer
nis et cogitabant interficere eū dicen
tes ad alterutrū. Quis est iste q̄ filios
israel posse dicat resistere regi nabucho
donosoz et exercitibus eius: homines in
ermes et sine virtute et sine pitia artis
pugne. Ut ergo agnoscat achioz quoni
am fallit nos: ascendemus in monta
na et cum capti fuerint potentes eorū
tunc cum eisdem gladio trāsuerberabi
tur: vt sciat omnis gens qm nabucho
donosoz deus terre est et p̄ter ipsum
alius non est.

¶ VI

Actum est autē cum cessassent
loqui indignatus holofernes
vehementer dixit ad achioz. Qm̄
pphetasti nobis dicēs q̄ gens israel de
fendatur a deo suo vt ostendā tibi quo
niam non est deus nisi nabuchodonos
oz cum pcusserimus eos omnes sicut
hominem vnum tunc et ip̄e cum illis
assyriorum gladio interibis. et omnis
israel tecum perditione disperiet et p̄ba
bis quoniā nabuchodonosoz dominus
sit vniuerse terre. Tuncq̄ gladius mi
litie mee tranfiet per latera tua et confi
rus cades inter vulneratos israel et nō
respirabis vltra donec extermineris cū
illis. Porro autem si prophetiā tuam
veram existimas non concidat vultus
tuus et palloz qui faciem tuam obtinet
abscedat a te: si verba mea hęc putas im
plere non posse. Ut autem noueris qz

simul cū illis hęc experieris: ecce ex hac
hora illoz populo satiaberis vt dum di
gnas mei gladij penas exceperint ip̄e si
multiplicioni subiaceas. Tūc holofernes
precepit seruis suis: vt cōprehenderēt
achioz et ducerent eum in bethuliā et
traderent eum in manus filiozū israel
Et accipientes eum serui holofernis p
fecti sunt p̄ campestria: sed cum appro
pinquassent ad montana exierunt con
tra eos fundibularij. Illi autem diuer
tentes a latere montis ligauerūt achioz
ad arbozem manibus et pedibus. et
sic victum de restibus dimiserūt eum
et reuersi sunt ad dominū suū. Porro
filij israel descendētes de bethulia vene
rūt ad eum. Quem soluētes duxerūt
ad bethuliam: atq̄ in medium populi
illum statuētes p̄conati sunt quid re
rum esset q̄ illum vinctum assyrij reli
quissent. In dieb̄ illis erant illic prin
cipes: oicias filius micha de tribu syme
on et charmi qui et gothoniel. In me
dio itaq̄ seniozum et in conspectu oīm
achioz dixit omnia que locutus fuerat
ab holoferne interrogat? et qualiter po
pulus holofernis voluisset propter hoc
verbu3 interficere eum. et quemadmo
dum ip̄e holofernes iratus iusserit eū
israelitis hac de causa tradi. vt dum vi
ceret filios israel tunc et ipsum achioz
diuersis iubeat iterire supplicij3 p̄pter
hoc q̄ dixisset deus celi defensor eorum
est. Tuncq̄ achioz vniuersa hęc exposuisset
omnis populus cecidit in facie ado
rantes dominū et communi lamenta
tione et fletu vnanimes preces suas do
mino effuderunt dicētes. Domine de
us celi et terre intuere superbiā eorum
et respice ad nostram humilitatem et
faciem sanctorum tuorum attende. et
ostende quoniam non derelinquis pre
sumentes de te et presumētes de se et
de sua virtute gloriātes humilias. Fi
nito itaq̄ fletu et per totam diem ora
tione populozum cōpleta: cōsolati sunt
achioz dicentes. Deus patrum nostro
rum cuius tu virtutem predicasti ip̄e

tibi hanc dabit vicissitudinē: vt eorum magis tu interitum videas. **T**um vero dominus deus noster dederat hanc libertatem seruis suis: sit et tecū deus in medio nostri: vt sicut placuerit tibi: ita cum tuis omnibus conuerſeris nobiscum. **T**unc oġias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit cenam magnam. **E**uocatis omnibus p̄sbyteris simul expleto ieiunio refecerunt. **P**ostea vero conuocatus omnis populus per totam noctem in ecclesia orauerunt: petentes auxiliū a deo israel.

C VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis: ut ascenderent cōtra bethuliam. **E**rāt autem pedites bellatorum centum viginti milia: et equites vigintiduo milia. preter p̄parationes viroꝝ illorū quos occupauerat captiuitas et adducti fuerant de prouincijs et urbibus vniuersę iuuentutis. **O**mnes parauerūt se pariter ad pugnam contra filios israel. et venerunt per crepidinem montis vsq; ad apicem qui respicit sup̄ dithaim a loco qui dicitur belma vsq; ad dixelmon qui est contra esdrelon. **F**ilij autem israel vt viderunt multitudinē illorum prostrauerunt se super terram mittentes cinerem sup̄ capita sua. vna nimes orantes vt deus israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. **E**t assumptes arma sua bellica sederunt per loca que angusti itineris tramitē dirigunt inter montosa et erāt custodientes ea tota die et nocte. **P**orro holofernes dñ̄ circumit p̄ gyrū reperit q̄ fons qui influebat aqueductus illorum a parte australi extra ciuitatez dirigeret et incidi precepit aqueductū illorum. **E**rāt tamē non longe a muris fontes ex quibus furtim videbant haurire aquam: ad refocillandū potius q̄ ad potandum. **S**ed filij ammon et moab accesserunt ad holofernem dicētes. **F**ilij israel non in lancea neq; in sagitta confidunt: sed montes defendūt

illos: et muniunt illos colles et precipicio constituti. **U**t ergo sine cōgressione pugne possis superare eos pones custodes fontium vt non hauriant ex eis et sine gladio interficies eos: vel certe fatigati tradent ciuitatem suam quā putant in montibus positā superari non posse. **E**t placuerunt verba hec corā holoferne et corā satellitibus eius et constituit p̄ gyrum centenarios per singulos fontes. **C**ūq; ista custodia per dies viginti fuisset expleta defecerunt cisternę et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam: ita vt non esset intra ciuitatem vnde satiarentur vel vna die: quoniam ad mensurā dabatur populis aqua quotidie. **T**unc ad oġiam congregati omnes viri feminesq; iuuenes et puuli omnes simul vna voce dixerunt. **J**udicet deus inter nos et te: quoniā fecisti in nos mala. nolēs loqui pacifice cum assyrijs: et p̄pter hoc vendidit nos deus in manibus eorū. **E**t ideo non est qui adiuuet: cum prosternamur ante oculos eorum in siti et in p̄ditione magna. **E**t nunc congregate vniuersos qui in ciuitate sunt: vt sponte tradamus nos omnes populo holofernis. **M**eius est enim vt captiui benedicamus dominum viuētes q̄ moriamur: et simus obprobrium omni carni cum videamus vxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. **C**ontestamur hodie celum et terram et deum patrum nostrorum qui vlciscitur nos p̄m̄ peccata nostra vt iam tradatis ciuitatem in manu militie holofernis vt sit finis noster breuis ī ore gladij qui longior efficitur in ariditate sitis. **E**t cum hec dixissent: factus est fletus et plulatus magnus in ecclesia oibus et per multas horas vna voce clamauerunt ad deum dicentes. **P**eccatumus cum patribus nostris iniuste egimus: iniquitatem fecimus. **T**u qui pius es miserere nostri et in tuo flagello vindica iniq̄tates nostras et noli tradere cōstentes te populo qui ignorat

te: vt non dicant inter gentes vbi est
deus eorum. Et cū fatigati his clamo-
ribus et his fletibus lassati filuissent:
erurgēs oclias infusus lachrymis dixit.
Equo animo estote fratres ⁊ hos quin-
q̄ dies expectemus a domino misericor-
diā. Forsitan enim indignationem
suā abscidet et dabit gloriam nomini
suo. Si autem transactis quinq̄ die-
bus non venerit adiutoriu. faciem⁹ hec
verba que locuti estis. **VIII**

Factum est cum audisset hec
verba iudith vidua que erat fi-
lia merari. filij idor. filij ioseph
filij ocie filij elai filij iamnoz filij gedeo
filij raphoi filij achitob filij melchie fi-
lij enā filij nathanie filij salathiel filij si-
meon filij ruben et vir eius fuit manas-
ses qui mortuus est in diebus messis
hordeacee: instabat enim super alligan-
tes manipulos in campo et venit elus
super caput eius et mortuus est in be-
thulia ciuitate sua et sepult⁹ est illic cū
patribus suis. Erat autem iudith reli-
cta eius vidua iam annis tribus ⁊ mē-
sibus sex. Et in superioribus domus sue
fecit sibi secretus cubiculum in quo cū
puellis suis clausa morabatur ⁊ habet
super lumbos suos cilitium ieiunabat
omnibus diebus vite sue. prater sabba-
ta et neomenias et festa domus israhel
Erat autem elegati aspectu nimis cui
vir suus reliquerat diuitias multas et
familiam copiosam: ac possessiones ar-
mentis boum ⁊ gregibus ouiu plenas.
Et erat hec in oibus famosissima quo-
niam timebat dominus valde: nec erat
qui loqueretur de illa verbum malum.
Hec itaq̄ cum audisset quoniā oclias
promisisset q̄ transacto quinto die tra-
deret ciuitatem: misit ad presbyteros
chabriet charmi. Et venerunt ad illas
et dixit illis. Quod est hoc verbum in
quo consensit oclias vt tradat ciuitatē
assyrijs si intra quinq̄ dies non vene-
rit vobis adiutorium: Et qui estis vos
qui tentatis dominum. Nō est iste ser-
mo qui misericordiam prouocet: sed po-

tius qui iram excitet: et furorem accen-
dat. Posuistis vos tempus miseratio-
nis domini: et in arbitrium vestrū diē
cōstitulistis ei. Sed quia patiens dñs
est: in hoc ipse peniteamus. et indulgen-
tiam eius ius lachrymis postulemus
Non enim quasi homo deus sic comi-
nabitur. nec sicut filius hoīs ad iracu-
diam inflamabit. Et ideo humiliem⁹
illi aīas nostras. et in spiritu constituti
humiliato seruietes illi dicam⁹ flen-
tes dño. vt s̄m voluntatē suā sic faciat
nobiscum cito misericordiam suam: vt
sicut conturbatum est cor nostrum in
superbia eorum. ita etiam de nostra hu-
militate gloriemur. quoniā nō sumus
secuti peccata patrum nostrorum q̄ de
reliquerunt deum suum ⁊ adorauerūt
deos alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium et in rapinam ⁊ in cōfusio-
nem inimicis suis. Nos autem alterū
deum nescimus prater ipm. Expecte-
mus humiles consolationem eius. et
exquiret sanguinem nostrum de affli-
ctonibus inimicorum nostrorum ⁊ hu-
miliabit omnes gentes quecūq̄ insur-
gunt contra nos. et faciet illas sine ho-
nore dominus deus noster. Et nūc fra-
tres quoniam vos qui estis presbyteri
in populo dei et ex vobis pendet aīa illo-
rum ad eloquium vestrum corda eorū
erigite vt memores sint: quia tentati
sunt patres nostri vt probarentur fixe-
re colerent deum suum. Memores esse
debent quomodo pater noster abraam
tentatus est et per multas tribulatio-
nes probatus dei amicus effectus est.
Sic isaac sic iacob sic moyses ⁊ omnes
qui placuerunt deo per multas tribula-
tiones transferunt fideles. Illi autem
qui tentationes non susceperunt cum
timore domini et impatientiam suam
et improprium murmurationis sue
cōtra dominum. ptulerunt extermina-
ti sunt ab exterminatore ⁊ a serpentibus
perierunt. Et nos ergo nō vliscamur
nos pro his que patimur sed reputan-
tes peccatis nris hec ipsa supplicia mi-

Judith

noza esse flagella domini quasi serui q̄
corripimur ad emendationem et non
ad perditionem nostram euenisse cre-
damus. Et dixerunt uhi ogias et psby-
teri. Omnia que locuta es vera sunt et
non est in sermionibus tuis ylla repre-
hensio. Nunc ergo ora p nobis: quoniā
mauer sancta es et timēs team. Et di-
xit illi iudith. Sicut quod potui loqui
te esse cogno. Itaque quod facere di-
sposui prodeat si ex deo est et orate ut fir-
mum faciat deus consiliū meum. Stra-
bicus vos ad portā nocte ista et ego exea-
cum abra mea et orate ut sicut dixistis.
in diebus quinq; respiciat dñs populū
suum israel: Vos autem nolo ut serui-
temini actum meum et vsq; dum res-
nanciem uobis nihil aliud nat nisi or-
ratio p me ad dominum deum nostrū
Et dixit ad eam ogias princeps iude.
Vale in pace: et dominus sit tecum in
vitionem inimicorum nostrorū. Et res-
uerentes abierunt.

IX

Quibus ascendit iudith
ingressa est oratorium suum et
induens se ciuico posuit cinerē
super caput suum et prosterneus se do-
mino clamabat ad dominum dicens.
Domine deus patris mei symeon qui
dedit illi gladius in defensionem alie-
nigenarum qui violatores exciterunt
in conuincione sua. et denudauerūt
femur virginis in cōfusione et dedi-
sti mulieres illorum in predam et filias
illoz in captiuitatem et omnē pre-
dam in diuisionem seruis tuis qui ces-
lauerunt celum tuum: subueni quēso
te domine deus meus mihi uidue. Tu
enī fecisti priora et illa potē illa cogitasti
et hoc factū est qd̄ ipse uoluiti. Omnes
enim vie tue parate sunt et tua iudicia
in tua prouidentia posuisti. Respice ca-
stra asyriorū nunc sicut tunc castra egi-
ptiorū videre dignatus es: quādo post
seruos tuos armati currebāt confiden-
tes in quadrigis et in equitatu suo et in
multitudine bellatorū. Sed a peristi su-
per castra eoz. et tenebre fatigauerunt

eos. Tenuit pedes eoz abyssus et aque
aperuerūt eos. Sic fiant et isti domine
qui confidunt in multitudine tua et in
curribus suis et in contis et in sagittis
suis et in lanceis gloriānt. et nesciunt
quia tu ipse es deus noster qui conteris
bella ab initio et dominus nomen est tibi.
Erige brachium tuum sicut ab initio.
et allide uirtutē eoz in uirtute tua.
Cadat uirtus eoz in iracūdia tua qui
pmittunt se violare sancta tua et pollu-
ere tabernaculum nominis tui et deice-
re gladio suo cornu altaris tui. Fac do-
mine ut gladio proprio eius supbia am-
putetur. Capiatur laqueo oculoꝝ suoꝝ
rum in me et percutes eū ex labijs cha-
ricatis mee. Da mihi in animo constā-
tiam ut contemnam illum et uirtutes
ut eueram illum. Erat enim hoc me-
morale nominis tui: cum manus fe-
mine deiecerit eum. Non enim in mul-
titudine est uirtus tua domine neq; in
equozum uiribus uoluntas tua. Nec
superbi ab initio placuerūt tibi: sed hu-
milium et mansuetozū semper tibi pla-
cuit deprecatio. Deus celozum creator
aquarum: et dominus totius creature
exaudi me miseram deprecantem. et de
tua misericordia presumētem. Me-
mento domine testamēti tui et da uer-
bum in ore meo et in corde meo confi-
lium corrobora ut domus tua in sancti-
ficatione permaneat. et omnes gentes
agnoscant: quia tu es deus et nō est al-
lius preter te.

IX

Actum est autē cū cessasset clā-
mare ad dñm: surrexit de loco
in quo iacuerat. prostrata ad do-
minum. Vocauitq; abram suā et descē-
dens in domum suam abstulit a se cili-
tium et eruit se uelamentis uiduitatis
sue. Et lauit corpus suum et unxit se
myrto optimo et discriminauit crines
capitis sui et imposuit mitrā sup caput
suum et induit se uelamentis iocundi-
tatis sue. Induitq; sandalia pedib; su-
is: assumpsitq; det. rariolaz illas et inau-
res et anulos et omnibus ornamentis

ee iij

suis ornauit se. Cui etiam dñs cōtulit splendorem: qm̄ omnis ista cōpositio nō ex libidine sed ex virtute pendeat. Et ideo dñs hanc in illā pulcritudinē ampliauit: vt incōparabili decore oīm oculis appareret. Imposuit itaq; abre sue ascopam vini ⁊ vas olei et polentā et lapates et panes et caseum profecta est. Cūq; venissent ad portam ciuitatis inuenerunt expectantem oīam: et p̄biteros ciuitatis. Qui cū vidissent eam stupentes mirati sunt nimis pulcritudinem eius. Nihil tamen interrogantes: dimiserunt transire dicentes Deus patrū nostrorū det tibi gratiam et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret et gloriatur super te hierusalem ⁊ sit nomen tuum in numero sanctorū et iustorū. Et dixerūt hī qui illic erāt omnes vna voce fiat fiat. Iudith vero orans dñm transiit per portas ip̄a et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei: occurrerunt ei exploratores assyriorū et tenuerunt eā dicentes. Unde venis: aut quo vadis? Que respondit. Filia sum hebreorū. Ideo ego fugi a facie eorū: quoniam futurū agnouī qd̄ datur vobis in deprecationē p̄ eo qd̄ cōtemnentes vos noluerūt tradere seip̄os vt inuenirent misericordiam in cōspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens. Gladam ad faciē principis holofernis vt indicem illi secreta illorū et ostendā illi quo auditu possit obtinere eos ita vt nō cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius cōsiderabant facies eius ⁊ erat in oculis eorū stupor: qm̄ pulcritudine eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam. Cōseruasti animam tuā eo qd̄ tale reperisti cōsilium vt descēderes ad dominū nostrū. Hoc autem scias: qm̄ cū steteris in cōspectu eius bene tibi faciet ⁊ eris gratissima in corde ei. Dixeruntq; illā ad tabernaculum holofernis nunciātes eā. Cūq; intrasset ante

faciē eius statim captus est in suis oculis holofernes. Dixeruntq; ad eum satellites eius. Quis cōtemnit populū hebreorū qui tā decoras mulieres hñc vt nō p̄ his merito pugnare cōtra eos debeamus? Videns itaq; iudith holofernem sedentē in canopeo quod erat ex purpura et auro ⁊ smaragdo ⁊ lapidibus p̄ciosis intertū. et cū in facies eius intendisset adorauit eum prosteruens se sup̄ terrā. ⁊ eleuauerūt eā serui holofernis iubente dño suo.

XXI
Tunc holofernes dixit ei. Equo tuo esto ⁊ noli pauere in corde tuo qm̄ ego nunq; nocui virū qui voluit seruire nabuchodonosor regi. Populus autē tuus si nō cōtemnisset me: nō alleuassē lanceā meā super eū. Nūc autē dic mihi. qua ex causa recessisti ab illis. et placuit tibi vt venires ad nos? Et dixit illi iudith. Sume verba ancille tue: qm̄ si secutus fueris verba ancille tue: p̄fectā rē faciet dñs tecū. Viuit enī nabuchodonosor rex terre. ⁊ viuūt virtus eius que est in te ad correptionē oīm aīar errantiū qm̄ nō soluz hōies seruiunt illi p̄ te: sed ⁊ bestie agri obtemperāt illi. Nunciaf̄ eī animi tui industriam vniuersis gentib; ⁊ indicatū est omni seculo qm̄ tu solus bon⁹ et potens es in omni regno eius ⁊ disciplina tua oīb; puincijs p̄dicaf̄. Nec hoc latet qd̄ locut⁹ est achior: nec illud ignoraf̄ qd̄ ei iusseris euenire. Cōstat eī dēum nostrū sic peccatis offensuz: vt mādauerit p̄phetas suos ad pplm̄ qd̄ tradet eū p̄ peccat⁹ suis. Et qm̄ sciūt se offendisse deū suū filij israel tremor tuus sup̄ ip̄os est. Insup̄ etiā fames iuuasit eos ⁊ ab ariditate aq̄ iā inter mortuos cōputantur. Deniq; hoc ordināt vt interficerent pecora sua et bibāt sanguinem eorū. et sancta dñi sui q̄ p̄cepit de⁹ nō p̄tingi. in frumēto vino et oleo hec cogitauerūt impendere. et volūt cōsumere que nec manib; deberēt cōtingere. Ergo qm̄ hec faciunt: certū est qd̄ in

Judith

ditionē dabit. **Q**uod ego ancilla tua cognoscēs fugi ab illis et misit me dñs hęc ipa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te. et erit ancilla tua et adorabo te. et dicet mihi. quando eis reddat peccatū suū. et veniens nunciabo tibi: ita ut ego adducam te per mediā hierusalem. **E**t habebis omne populum israel sicut oves quibus nō est pastor. et nō latrabit vel vnus canis contra te quoniam hęc mihi dicta sunt per puidenciā dei. **E**t quoniam iratus est illis deus: hęc ipa missa sum nunciare tibi. **P**lacuerunt autem omnia verba hęc coram holoferne et coram pueris eius: et mirabantur ad sapientiam eius. et dicebant alter ad alterum. **N**ō est talis mulier super terrā in aspectu: in pulchritudine et in sensu verborum. **E**t dixit ad illam holofernes. **B**ene fecit deus qui misit te ante populum: ut des illū tu in manibus nostris. **E**t quoniam bona est promissio tua. si fecerit mihi hoc deus tuus. erit et deus meus et tu in domo nabuchodonosor magna eris. et nomē tuum noiabitur in vniuersa terra.

CXII

Quoniam iussit eam introire vbi repositi erant thesauri eius: et iussit illic manere eam. et cōstituit quid daretur illi de cōuiuio suo. **C**ui respondit iudith. et dixit. **N**unc non poterō manducare ex his que mihi precibus tribui ne veniat super me offensio. **E**t his autem que mihi detuli: manducabo. **C**ui holofernes ait. **S**i defecerint tibi ista que tecum detulisti: quid facies mihi? **E**t dixit iudith. **Q**uia anima tua domine meus. quoniam non expendet omnia hęc ancilla tua. donec faciat deus in manu mea hęc que cogitavi. **E**t induerūt illam serui eius in tabernaculum quo preceperat. et petijt dū introiret ut daretur ei copia nocte. et ante lucem egredienti foras ad orationem. et deprecandi dominum. **E**t precepit cubicularijs suis ut sicut placeret

illi exiret et introiret ad adorandū deū suum per triduum. **E**t exibat noctibus in vallem bethulie. et baptizabat se in fonte aque. **E**t ut ascēdebat orabat ad dominum deum israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. **E**t introiens munda manebat in tabernaculo vsq; dum acciperet escam suam in vesperum. **E**t factum est quarto die holofernes fecit cenam seruis suis. et dixit ad vagao eunuchū. **P**lade et suade hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum. **S**edum est enim apud assyrios si femina irrideat virum agendo: ut immunis ab eo transeat. **T**unc introiuit vagao ad iudith: et dixit. **N**ō vereatur bona puella introire ad dominum meum. ut honorificetur ante faciem eius. et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate. **C**ui iudith respondit. **Q**ue ego sum ut cōtradica domino meo? **O**mne quod erit ante oculos eius bonum et optimū facia. **Q**uicquid autem illi placuerit: hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. **E**t surrexit et ornauit se vestimēto suo et ingressa stetit ante faciem eius. **C**or autem holofernis concussum est: erat enim ardens in cōcupiscentia eius. **E**t dixit ad eam holofernes. **B**ibe nunc et accumbe in iocunditate: quoniam inuenisti gratiā coram me. **E**t dixit iudith. **B**ibam domine: quoniam magnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis. **E**t accepit et manducauit et bibit coram ipso. ea que parauerat illi ancilla eius. **E**t iocundus factus est holofernes ad eam. bibi quod vinum multum nimis quantum nunquam biberat in vita sua.

CXIII

Quoniam sero factum est festinauerunt serui illius ad hospitia sua et conclusit vagao ostia cubiculi: et abiit. **E**rant autem omnes fatigati a vino. **E**ratque Judith sola in cubiculo. **P**orro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus

Dixitq; iudith puelle sue vt staret for
ris ante cubiculum ⁊ obieruaret. **S**te
tq; iudith ante lectum orans cum la
chrymis et labiorum motu in silentio
dicens. **C**onfirma me domine deus is
rael et respice in hac hora ad opa ma
nuum mearu vt sicut pmissu hierula
lem ciuitate tua erigas et hoc quod cre
des per te posse fieri cogitati perficia.
Et cum hęc dixisset accenit ad columnā
que erat ad caput lectuli eius ⁊ pugna
tionem eius qui in ea ligat⁹ pendeat
eroluit. **C**umq; euaginasset illum app
hendit comam capitis eius et ait. **C**on
firma me dñe deus in hac hora ⁊ pusi
sit bis in ceruicē eius ⁊ abscidit caput
eius et abstulit conopeū eius a colūnis
et euoluit corpus eius truncū. **E**t post
pusillum exiuit: et tradidit caput holo
fernus ancille sue ⁊ iussit vt mitteret il
lum in peram suā. **E**t exierunt due fm
cōsuetudinem suam quasi ad orationē
et transierunt castra et gyrantes vallē
venerunt ad portam ciuitatis. **E**t dixit
iudith a longe custodiibus muroꝝ. **A**pe
rite portas qm̄ nobiscū est deus: q̄ fecit
virtutē in israel. **E**t factū est cum au
dissent viri vocē eius vocauerūt psby
teros ciuitatis. **E**t occurrerūt ad eam
omnes a minimo vsq; ad maximum:
quonia sperauerūt eaz iam nō esse ven
turam. **E**t accēdentes luminaria cōgy
rauerunt circa eam vniuersi. **I**lla aut
ascendēs in eminentiore locum iussit
fieri silentium. **C**umq; omnes tacuis
sent dixit iudith. **L**audate dominū de
um nostrum qui nō deseruit sperantes
in se. et in me ancillam suam adimple
uit misericordiam suam quam pmissit
domui israel ⁊ interfecit in manu mea
hostem populi sui in hac nocte. **E**t pfe
rens de pera caput holofernus ostendit
illis dices. **E**cce caput holofernus prin
cipis militie assyriorum. **E**t ecce cono
peum illi⁹ in quo recumbebat in ebrie
tate sua vbi ⁊ per manum femine pusi
sit illum dominus deus noster. **Q**uiuit
autem ipse dominus: quoniam custo

diuit me angelus eius et hinc euntem
et ibi commorantem ⁊ inde huc reuer
tentem et non permisit me dominus
ancillam suam conquinari: sed sine pol
lutōe peccati reuocauit me vobis gau
dentem in victoria sua: euasione mea
in liberatione vestra. **C**onfitemini illi
omnes quoniam bonus quoniam in se
culum misericordia eius. **C**onuersi au
tem adorantes dominum dixerunt ad
eam. **B**enedixit te dominus in virtute
sua. quia per te ad nihilum rededit in
imicos nostros. **P**orro oq̄as princeps
populi israel dixit ad eam. **B**enedicta
es tu filia a domino deo excelso pre os
mnibus mulieribus super terram. **B**e
nedictus dominus qui creauit celum
et terram. qui te direxit in vulnera ca
pitis principis inimicorum nostroz.
quia hodie nomen tuum ita magnifi
cauit vt non recedat laus tua de ore ho
minum qui memores fuerint virtu
tis domini in eternum: pro quibus nō
pepercisti anime tue propter angustias
et tribulationez generis tui sed sub
uenisti ruine ante conspectum dei nos
stri. **E**t dixit omnis populus: fiat fiat.
Porro achior vocatus venit. **E**t dixit
ei iudith. **D**eus israel cui tu testimoniu
um dedisti q̄ vlciscatur se de inimicis
suis: ipse caput omnium increduloꝝ
incidit in hac nocte in manu mea. **E**t
vt probes quia ita est. **E**cce caput holo
fernus qui in cōtemptu superbie sue de
um israel cōtempnit et tibi interitum
minabatur dicens. cum captus fuerit
populus israel gladio pforare precipiā
latera tua. **Q**uidēs autem achior caput
holofernus angustiat⁹ pre patore ces
cidit in faciem suam super terrā estua
uit anima eius. **P**ostea vero q̄ resum
pro spiritu recreatus est procidit ad pe
des eius ⁊ adorauit eam et dixit. **B**ene
dicta tu a deo tuo in omni tabernaculo
iacob. quoniam in omni gente que au
dierit nomen tuum magnificabit sup
te deus israel.

Judith

Dixit autem iudith ad omnem
populum. Audite me fratres.
Suspēdite caput hoc sup mu-
ros nostros. et erit cum exierit sol: acci-
piat vnusquisq; arma sua et exite cū im-
petu: non vt descendatis deorsum: sed
quasi impetū facientes. Tunc explora-
tores necesse erit vt fugiant ad p̄ncipi-
pem suū excitandū ad pugnam. Cūq;
duces eorū cōcurrerint ad tabernacu-
lum holofernis et inuenerint eum trū
cum in suo sanguine volutatū. decedet
super eos timor. Cūq; cognoueritis
fugere eos ite post illos secuti: quoniā
dominus conteret eos sub pedibus ve-
stris. Tunc achior videns virtutē quā
fecit deus israel relicto gentilitat; ritu
credidit deo et circumcidit carnē prepu-
tij sui. et appositus est ad populū israel
et ois successio generis eius vsq; in ho-
diernū diem. **N**ox autē vt ortus est
dies suspenderunt super muros caput
holofernis: accepitq; vnusquisq; vir ar-
ma sua et egressi sunt cum grandi stre-
pitu et vlulatu. Quod videntes explo-
ratores ad tabernaculū holofernis cu-
currerunt. Porro hi qui in tabernacu-
lo erant venientes et ante ingressum
cubiculi p̄strepētes excitandi gratia in-
quietudinem arte moliebant vt non
ab excitantibus sed a sonantibus holo-
fernes euigilaret. Nullus enim aude-
bat cubiculum virtutis assyriorū pul-
sando aut intrando aperire. Sed cum
venissent eius duces ac tribuni et vni-
uersi maiores exercitus assyriorum: di-
xerunt cubicularijs. Intrate et excita-
te illum quoniam egressi mures de ca-
sternis suis ausi sunt puocare nos ad
prelium. Tunc ingressus vagao cubi-
culum eius stetit ante cortinā et plau-
sum fecit manibus suis: suspicabatur
enim illum cum iudith dormire. Sed
cum nullum motum iacētis sensu au-
rium caperet accessit primans ad cor-
tinam et eleuās eam vidensq; cadauer
absq; capite holofernis in suo sangui-
ne tabefactū iacere sup terram: exclā-

mauit voce magna cum fletu et scidit
vestimenta sua. Et ingressus taberna-
culum iudith non inuenit eam. Et exi-
liuit foras ad populū et dixit. **U**na mu-
lier hebrea fecit confusionem in domo
regis nabuchodonosor. Ecce enim ho-
lofernes iacet in terra et caput eius nō
est in illo. Quod cum audissent princu-
pes virtutis assyriorum sciderunt oēs
vestimenta sua et intolerabilis timor et
tremor cecidit super eos et turbati sunt
animi eorū valde. Et factus est clamor
incōparabilis in medio castrorū eorū.

Quāq; omnis exercit^{us} **XV**
decolatum holofernem audis-
set fugit mens et consilium ab-
eis et solo tremore et metu agitati fuge
presidiū sumunt ita vt nullus loquere-
tur cum primo suo sed inclinato capi-
te relictis omnibus euadere festinabāt
hebreos: quos armatos super se veni-
re audierant: fugientes per vias cam-
porum et semitas collū. **V**identes itaq;
filij israel fugientes secuti sunt illos de-
scenderūtq; clangentes tubis et vlu-
lātes post ipos. et qm assyrii nō aduna-
ti in fugam ibāt precipites. Filij autē
israel vno agmine persequentes: debi-
litabant omnes quos inuenire potuis-
sent. **S**i sitq; oīas nuncios p̄ omnes
ciuitates et regiones israel. **D**is itaq;
regio omnis q; vrbs electā iuuentutez
armatam misit post eos et p̄secuti sunt
eos in ore gladij quousq; puenirent ad
extremitatez finium suorum. **R**eliqui
autē qui erant in bethulia ingressi sunt
castra assyriorū et predam quam fugien-
tes assyrii reliquerant abstulerunt: et
onustati sunt valde. **H**i vero qui victo-
res reuerfi sunt ad bethuliam omnia
que erāt illoz abstulerūt secum: ita vt
nō esset numerus in pecoribus in iu-
mentis et vniuersis mobilibus eorū
vt a minimo vsq; ad magnū omnes
diuites fierent de p̄dationib; eorū. **J**o-
achim autem summus pontifex de ier-
usalem venit in bethuliam cū vniuer-
sis presbyteris suis vt videret iudith.

Que cum exisset ad illū: benedixerunt illam omnes vna voce dicentes. Tu gloria hierusalem tu leticia israel tu honorificetia populi nostri quia fecisti viriliter et confortatus est cor tuum eo quod castitatem amaueris et post virū tuum alterum nescieris. ideo et manus domini confortauit te. et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit ois populus fiat fiat. Per dies autē triginta vix collecta sunt spolia assyriorum a populo israel. Porro autē vniuersa que holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederūt iudith in auro et argento et vestibus et gemis et oī suppellectili: et tradita sunt omnia illa populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuuenibus in organis et citharis.

CXVI

Unc cantauit canticum hoc domino iudith dicens. Incipite domino in tympanis: cantate domino in cymbalis. modulamini illi psalmum nouum: exultate et inuocate nomen eius. Dominus conterens bella dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui vt eriperet nos de manu omnium populorum nostrorum. Venit assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue: cuius multitudo obturauit torretes et equi eorum cooperuerūt valles. Dixit se incensurum fines meos et iuuenes meos occisurū gladio: infantes meos dare in predam et virgines in captiuitatem. Dominus autē omnipotens nocuit eum et tradidit eū in manus femine et confudit eum. Non enī cecidit potens eorum a iuuenibus nec filij titan percusserūt eum: nec excelsi gigantes imposuerunt se illi: sed iudith filia merari in specie faciei sue dissoluit eum. Eruit enim se vestimento viduitatis et induit se vestimento leticie in exultatione filiorum israel. Anxit faciem suam vngueto. colligauit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius: pul-

chritudo eius captiuam fecit animam eius amputauit pugione ceruicē eius. Horruerunt perle constantiam eius et medi audaciā eius. Tunc plulauerūt castra assyriorum quando apparuerūt humiles mei: arescētes in siti. Filij puellarum compunxerūt eos et sicut pueros fugientes occiderunt eos perierūt in plio a facie domini dei mei. Hymnū cantemus domino: hymnum nouum cantemus deo nostro. Adonai domine magnus es tu et preclarus in virtute et quē superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura tua quia dixisti et facta sunt misisti spiritum tuum et creata sunt: et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis mouebunt cum aquis. petre sicut cera liquefcent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Tegeni insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis in die iudicij visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum vt vrantur et sentiant vsq; in sempiternum. Et factus est post hec omnis populus post victoriam venit in hierusalem adorare dominum. et mort vt purificati sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro iudith vniuersa vasa bellica holofernis que dedit illi populus et conopeum quod ipa suffulerat obtulit in anathema obliuionis. Erat autē et populis iocundus scdm facies sanctorum et per tres menses gaudium huius victorie celebratū est cum iudith. Post dies autem illos vnusquisq; redijt in sua. et iudith magna facta est in bethulia et pclarior erat vniuerse terre israel. Erat etiā virtuti castitas adiuncta: ita vt nō cognosceret virū omnibus diebus vite sue ex quo defunctus est maritus eius. Erat autem diebus festis pcedens cum magna gloria. Mansit autē in domo viri sui annos centus quinq; et dimisit abrahā suā liberā et defuncta est ac sepulta cū viro suo in bethulia

Prologus

lucis illam omnis populus diebus se-
preem. In omni autē spacio vite eius
nō fuit qui turbaret israel. et post mor-
tem eius annis multis. Dies autē vi-
ctorie huius festiuitatis ab hebreis in
numero sanctorū dierū accipitur et coli-
tur a iudeis ex illo tpe vsq; i pñtez diē.
Explicet liber Iudith.

Incipit prologus in librum hester.

Librum hester varijs trans-
latoribus constat esse vicia-
tum quem ego de arcinif he-
breorum reuelans verbum
e verbo expressius transtuli. Quē librum
editio vulgata lacinosus hincinde ver-
borum funibus trahit. addēs ea que ex
tempore dici poterant et audiri sicut so-
litum est scolaribus disciplinis sumpto
thematē excogitare quibus verbis vri
potuit qui iniuriam passus est vel ille q̄
iniuriam fecit. Nos autem o paula et
eustochium quoniam et bibliothecas he-
breorum studuistis intrare et interpre-
tatum certamina comprobastis: tenen-
tes hester hebraicum librum per singu-
la verba nostram translationem aspici-
te: vt possitis agnoscere me. nihil etiaz
augmentasse addendo sed fideli testi-
monio simpliciter sicut in hebreo habe-
tur historiam hebraicam latine lingue
tradidisse. Nec affectamus laudes ho-
minum nec vituperationis expauesci-
mus: deo enī placere curātes minas ho-
minū penitus nō timemus. qm̄ deus
dissipat ossa eoz q̄ hominibus placere desi-
derāt. et s̄m aplm̄ q̄ eiusmodi sunt ser-
ui christi esse nō possunt. Rursum in li-
bro hester alphabetus ex minio vsq; ad
theta lēam fecimus diuersis in locis:
volentes. s. septuaginta interpretū or-
dinem p̄ hoc insinuari studioso lectori.
Nos enim iuxta morem hebraicum or-
dinem prosequi etiā in septuaginta e-
ditione malimus.

Explicet prologus. Incipit lib hester: Ca. I.

In diebus as-
sueri qui regnavit ab in-
dia vsq; ethiopiā sup cen-
tū vigintiseptē puincias
qm̄ sedit i solio regni sui: susa ciuitas re-
gni eius exordiu fuit. Tertio igit anno
imperij sui fecerat grande cōuiuū cum
ctis principibus et pueris suis fortissi-
mis persarum et medorum inclytis et
prefectis puinciarum coram se: vt ostē-
deret diuitias glorie regni sui ac magni-
tudinem atq; iactantiam potentie sue
multo tempore: centū videlicet et octo
ginta diebus. Cūq; impleretur dies
conuiuij inuitauit omnem populum q̄
inuentus est in susa a maximo vsq; ad
minimum. et iussit septem diebus cō-
uiuium preparari in vestibulo horti et
nemoris quod regio cultu et manu cō-
situm erat. Et pendebant ex omni pte
tentoria aerei coloris et carbasini ac hya-
cinctini: sustentata funibus byssinis at-
q; purpureis qui eburneis circulis in-
serti erant et columnis marmoreis sul-
tiebantur. Lectuli quoq; aurei et argē-
tei super pauimentum smaragdino et
pario stratum lapide dispositi erant:
quod mira varietate pictura decorabat.
Bibebant autem qui inuitati erant. au-
reis poculis ei alijs atq; alijs vasis ei-
bi inferebantur. Vinum quoq; vt ma-
gnificētia regia dignum erat abundās
et precipuum ponebatur. Nec erat qui
nolentes cogeret ad bibendum sed si-
cut rex statuerat preponēs mensis sin-
gulos de principibus suis vt sumeret
vnusquisq; quod vellet. Casthi quoq;
regina fecit conuiuium seminarum in
palatio vbi rex asuerus manere cōsue-
uerat. Itaq; die septimo cum rex esset
hilarior et post nimiam potionem inca-
luisset inero: precepit maumam et ba-
gatha et arlona et bagatha et abgatha
et carath et charchas septē eunuchis q̄
in cōspectu eius ministrabāt vt intro-
ducerēt reginā vashy corā rege posito
sup caput ei' diademate vt ostenderet